

Ohjelmistotuotanto

Syksy 2025

Luento 2

28.10.2025

Kurssipalaute

- ▶ Kurssipalaute
 - ▶ Kurssilla lopussa kerättävän palautteen lisäksi ns. jatkuva palaute <https://norppa.helsinki.fi>

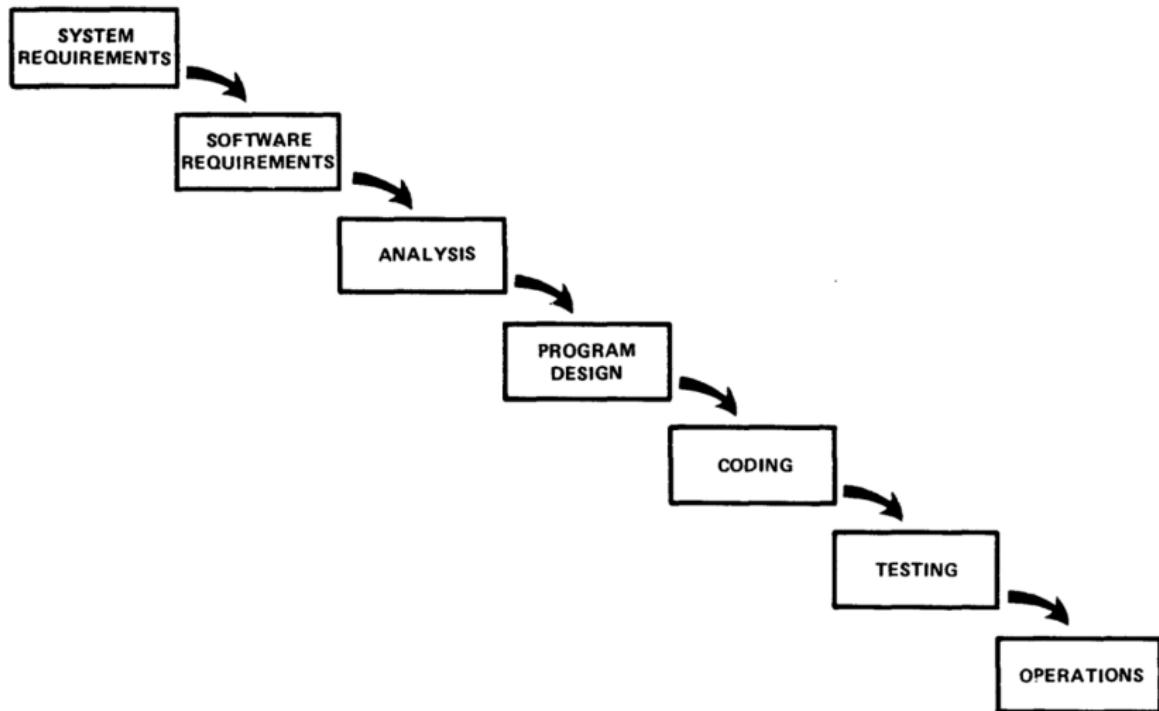
Paja

- ▶ BK107
 - ▶ ma 14.30-16.30
 - ▶ ti 12-16
 - ▶ to 12-16
 - ▶ pe 12-14

Miniprojektit

- ▶ Käynnistyttyvät 10.11 alkavalla viikolla
- ▶ **Ilmoittautumisen deadline la 8.11. klo 23.59**
- ▶ Aloitustilaisuudet
 - ▶ ma 14-16
 - ▶ to 14-16
 - ▶ ke 10-12
 - ▶ ke 12-14
 - ▶ to 14-16
 - ▶ to 16-18
- ▶ Seuraavat viikot: sprinttien katselmuks ja suunnittelu samassa aikaikkunassa
- ▶ Loppudemot
 - ▶ ke 01.12. klo 10-12 B123
 - ▶ to 12.12. klo 10-12 A111

Vesiputousmalli

Vesiputousmallin suurimmat ongelmat

Vesiputousmallin suurimmat ongelmat

- ▶ Vaatimuksset mahdotonta määritellä tyhjentävästi heti alussa
 - ▶ asiakas ei ymmärrä vielä alussa mitä haluaa
 - ▶ bisnesympäristö muuttuu projektin kuluessa

Vesiputousmallin suurimmat ongelmat

- ▶ Vaatimuksset mahdotonta määritellä tyhjentävästi heti alussa
 - ▶ asiakas ei ymmärrä vielä alussa mitä haluaa
 - ▶ bisnesympäristö muuttuu projektin kuluessa
- ▶ Suunnittelu sillä tasolla, että ohjelmointi on suoraviivainen “rakennusvaihe” on mahdotonta
 - ▶ ohjelmointi on osa suunnitteluprosessia, ohjelmakoodi on tuotteen lopullinen suunnitelma

Vesiputousmallin suurimmat ongelmat

- ▶ Vaatimuksset mahdotonta määritellä tyhjentävästi heti alussa
 - ▶ asiakas ei ymmärrä vielä alussa mitä haluaa
 - ▶ bisnesympäristö muuttuu projektin kuluessa
- ▶ Suunnittelu sillä tasolla, että ohjelointi on suoraviivainen “rakennusvaihe” on mahdotonta
 - ▶ ohjelointi on osa suunnitteluprosessia, ohjelmakoodi on tuotteen lopullinen suunnitelma
- ▶ Suunnittelu taas on teknisesti haastavaa, riskejä sisältävää toimintaa

Vesiputousmallin suurimmat ongelmat

- ▶ Vaatimuksset mahdotonta määritellä tyhjentävästi heti alussa
 - ▶ asiakas ei ymmärrä vielä alussa mitä haluaa
 - ▶ bisnesympäristö muuttuu projektin kuluessa
- ▶ Suunnittelu sillä tasolla, että ohjelmointi on suoraviivainen "rakennusvaihe" on mahdotonta
 - ▶ ohjelmointi on osa suunnitteluprosessia, ohjelmakoodi on tuotteen lopullinen suunnitelma
- ▶ Suunnittelu taas on teknisesti haastavaa, riskejä sisältävää toimintaa
- ▶ Lopussa tehtävä testaus paljastaa ongelmat liian myöhään
 - ▶ ongelmien korjaaminen voi edellyttää kalliita muutoksia

Ohjelmiston tuottaminen ei ole kontrolloitu prosessi

- ▶ 90-luvun iteratiiviset prosessimallit korjaavat monia edellisen kalvon epäkohdista
- ▶ Olivat edelleen tarkkoihin etukäteissuunnitelmiin perustuvia
 - ▶ Tarkka projektisuunnitelma ja sen noudattaminen
 - ▶ Selkeä roolijako: projektipäälliköt, analyyttikot, arkkitehdit, ohjelmoijat, testaajat

Ohjelmiston tuottaminen ei ole kontrolloitu prosessi

- ▶ 90-luvun iteratiiviset prosessimallit korjaavat monia edellisen kalvon epäkohdista
- ▶ Olivat edelleen tarkkoihin etukäteissuunnitelmiin perustuvia
 - ▶ Tarkka projektisuunnitelma ja sen noudattaminen
 - ▶ Selkeä roolijako: projektipäälliköt, analyyttikot, arkkitehdit, ohjelmoijat, testaajat
- ▶ eli ne olettivat että ohjelmistotuotanto on jossain määrin *kontrolloitavissa oleva prosessi*

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Useimmat ohjelmistoprojektit ovat laadultaan uniikkeja
 - ▶ **Vaativiset erilaiset** kuin millään jo tehdyllä ohjelmistolla
 - ▶ **Uusi tekijätiimi**, varustettu omanlaisilla kompetensseilla ja persoonallisuksilla
 - ▶ **Toteutusteknologiat kehittyvät** tehdään todennäköisesti tavalla, joka ei ole kaikille tuttu

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Useimmat ohjelmistoprojektit ovat laadultaan uniikkeja
 - ▶ **Vaativiset erilaiset** kuin millään jo tehdyllä ohjelmistolla
 - ▶ **Uusi tekijätiimi**, varustettu omanlaisilla kompetensseilla ja persoonallisuksilla
 - ▶ **Toteutusteknologiat kehittyvät** tehdään todennäköisesti tavalla, joka ei ole kaikille tuttu
- ▶ Järkevää lähteä oletuksesta että kyseessä ei ole *kontrolloitu prosessi*, joka voidaan tarkkaan etukäteen aikatauluttaa ja suunnitella

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Useimmat ohjelmistoprojektit ovat laadultaan uniikkeja
 - ▶ **Vaativukset erilaiset** kuin millään jo tehdyllä ohjelmistolla
 - ▶ **Uusi tekijätiimi**, varustettu omanlaisilla kompetensseilla ja persoonallisuksilla
 - ▶ **Toteutusteknologiat kehittyvät** tehdään todennäköisesti tavalla, joka ei ole kaikille tuttu
- ▶ Järkevä lähteä oletuksesta että kyseessä ei ole *kontrolloitu prosessi*, joka voidaan tarkkaan etukäteen aikatauluttaa ja suunnitella
- ▶ Parempi ajatella *tuotekehitysprojektina*, jonka kontrollointiin sopii paremmin *empiriinen prosessi* jonka periaatteina
 - ▶ *transparency* läpinäkyvyys
 - ▶ *inspection* tarkkailu
 - ▶ *adaption* mukauttaminen

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Tekijät yksilöitää: toimivat paremmin kun heihin luotetaan ja annetaan tiimille vapaus organisoida itse toimintansa

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Tekijät yksilöitää: toimivat paremmin kun heihin luotetaan ja annetaan tiimille vapaus organisoida itse toimintansa
- ▶ Oletuksena että perinteinen command-and-control ja jako eri vastuualueisiin ei tuota optimaalista tulosta

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Tekijät yksilöitää: toimivat paremmin kun heihin luotetaan ja annetaan tiimille vapaus organisoida itse toimintansa
- ▶ Oletuksena että perinteinen command-and-control ja jako eri vastuualueisiin ei tuota optimaalista tulosta
- ▶ “The whole team”-periaate: tiimi kollektiivina vastuussa aikaansaannoksesta

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Tekijät yksilöitää: toimivat paremmin kun heihin luotetaan ja annetaan tiimille vapaus organisoida itse toimintansa
- ▶ Oletuksena että perinteinen command-and-control ja jako eri vastuualueisiin ei tuota optimaalista tulosta
- ▶ “The whole team”-periaate: tiimi kollektiivina vastuussa aikaansaannoksesta

Eilisellä luennolla käsitelty ketterän *manifesti* heijastelee näitä olettamuksia

Ketterien menetelmien perusolettamuksia

- ▶ Tekijät yksilöitää: toimivat paremmin kun heihin luotetaan ja annetaan tiimille vapaus organisoida itse toimintansa
- ▶ Oletuksena että perinteinen command-and-control ja jako eri vastuualueisiin ei tuota optimaalista tulosta
- ▶ “The whole team”-periaate: tiimi kollektiivina vastuussa aikaansaannoksesta

Eilisellä luennolla käsitelty ketterän *manifesti* heijastelee näitä olettamuksia

Ovatko nämä valideja olettamuksia?

Scrum

- ▶ Tutustumme kurssilla Scrumiin, joka on jo vuosia ollut selvästi suosituin ketterä menetelmä/prosessimalli

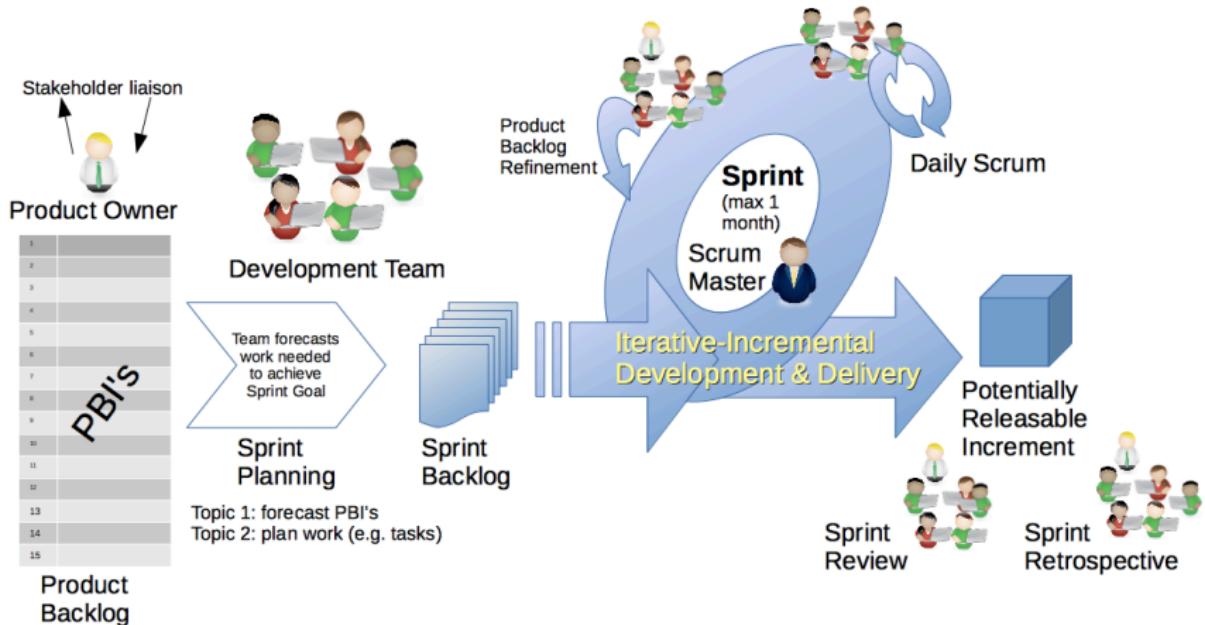
Scrum

- ▶ Tutustumme kurssilla Scrumiin, joka on jo vuosia ollut selvästi suosituin ketterä menetelmä/prosessimalli
- ▶ Kehittäjiensä mukaa Scrum on
 - ▶ menetelmäkehys
 - ▶ monimutkaisten ongelmien ratkaisuun
 - ▶ tuottavalla, luovalla ja maksimaalisen arvoa tuottavalla tavalla

Scrum

- ▶ Tutustumme kurssilla Scrumiin, joka on jo vuosia ollut selvästi suosituin ketterä menetelmä/prosessimalli
- ▶ Kehittäjiensä mukaa Scrum on
 - ▶ menetelmäkehys
 - ▶ monimutkaisten ongelmien ratkaisuun
 - ▶ tuottavalla, luovalla ja maksimaalisen arvoa tuottavalla tavalla
- ▶ Scrum on:
 - ▶ kevyt (lightweight)
 - ▶ helppo ymmärtää
 - ▶ mutta **äärimmäisen vaikea hallita** (extremely difficult to master)

Scrum kuvana

Scrum: roles, artifacts and events

Terminologiaa

- ▶ Scrum määrittelee 3 erilaista **roolia**:
 - ▶ Kehittäjä
 - ▶ Scrum master
 - ▶ Product owner

Scrum: roles, artifacts and events

Terminologiaa

- ▶ Scrum määrittelee 3 erilaista **roolia**:
 - ▶ Kehittäjä
 - ▶ Scrum master
 - ▶ Product owner
- ▶ Scrumiin kuuluvat **artefaktit** eli "konkreettiset asiat" ovat
 - ▶ Product backlog eli projektin kehitysjono
 - ▶ Sprint backlog eli sprintin tehtävälista
 - ▶ Työn alla olevan ohjelmiston uudet versiot (product increment)

Scrum: roles, artifacts and events

Terminologiaa

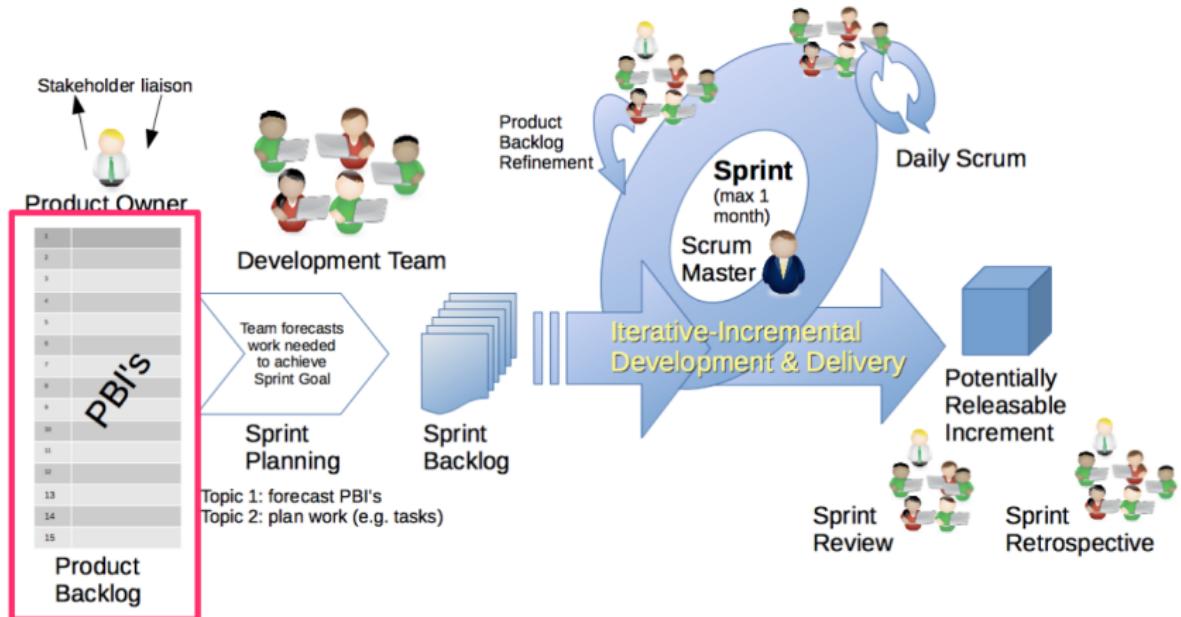
- ▶ Scrum määrittelee 3 erilaista **roolia**:
 - ▶ Kehittäjä
 - ▶ Scrum master
 - ▶ Product owner
- ▶ Scrumiin kuuluvat **artefaktit** eli "konkreettiset asiat" ovat
 - ▶ Product backlog eli projektin kehitysjono
 - ▶ Sprint backlog eli sprintin tehtävälista
 - ▶ Työn alla olevan ohjelmiston uudet versiot (product increment)
- ▶ Scrumissa tekeminen rytmittyy **sprintteihin** eli 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin

Scrum: roles, artifacts and events

Terminologiaa

- ▶ Scrum määrittelee 3 erilaista **roolia**:
 - ▶ Kehittäjä
 - ▶ Scrum master
 - ▶ Product owner
- ▶ Scrumiin kuuluvat **artefaktit** eli "konkreettiset asiat" ovat
 - ▶ Product backlog eli projektin kehitysjono
 - ▶ Sprint backlog eli sprintin tehtävälista
 - ▶ Työn alla olevan ohjelmiston uudet versiot (product increment)
- ▶ Scrumissa tekeminen rytmittyy **sprintteihin** eli 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin
- ▶ Sprintteihin kuuluu muutamia **standardipalavereja** (events):
 - ▶ Sprintin suunnittelupalaveri
 - ▶ Daily scrum -palaverit
 - ▶ Sprintin katselointi
 - ▶ Retrospektiivi

Product backlog

Product backlog

- ▶ Priorisoitu lista asiakkaan tuotteelle asettamista *vaatimuksista*
 - ▶ asiakkaan tasolla olevia *arvoa tuottavia toiminnallisuksia*, kirjattuna asiakkaan ymmärtämällä kielellä

Product backlog

- ▶ Priorisoitu lista asiakkaan tuotteelle asettamista *vaatimuksista*
 - ▶ asiakkaan tasolla olevia *arvoa tuottavia* toiminnallisuksia, kirjattuna asiakkaan ymmärtämällä kielellä
- ▶ Listan kärkipään vaatimukset valitaan toteutettavaksi seuraaviin sprintteihin
 - ▶ kirjattu tarkemmin kuin backlogin häntäpään vaatimukset

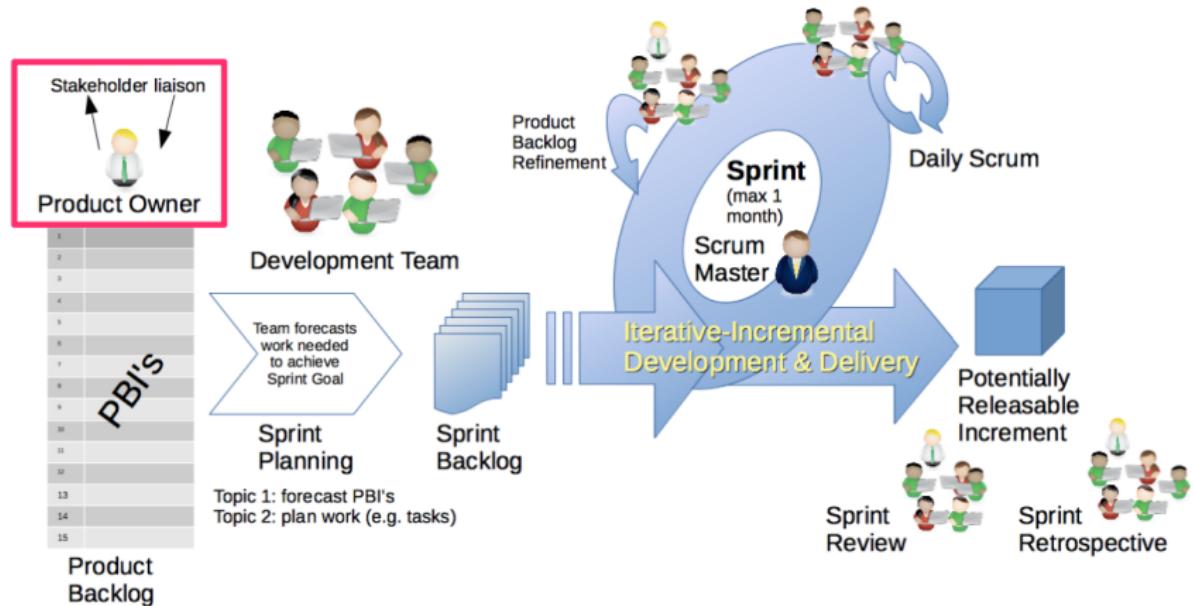
Product backlog

- ▶ Priorisoitu lista asiakkaan tuotteelle asettamista *vaatimuksista*
 - ▶ asiakkaan tasolla olevia *arvoa tuottavia* toiminnallisuksia, kirjattuna asiakkaan ymmärtämällä kielellä
- ▶ Listan kärkipään vaatimukset valitaan toteutettavaksi seuraaviin sprintteihin
 - ▶ kirjattu tarkemmin kuin backlogin häntäpään vaatimukset
- ▶ Vaatimukset ovat usein *estimoituja* eli toteutuksen vaatima työmäärä on arvioitu
 - ▶ Työmääräarviot tekee kehittäjätiimi

Product backlog

- ▶ Priorisoitu lista asiakkaan tuotteelle asettamista *vaatimuksista*
 - ▶ asiakkaan tasolla olevia *arvoa tuottavia* toiminnallisuksia, kirjattuna asiakkaan ymmärtämällä kielellä
- ▶ Listan kärkipään vaatimukset valitaan toteutettavaksi seuraaviin sprintteihin
 - ▶ kirjattu tarkemmin kuin backlogin häntäpään vaatimukset
- ▶ Vaatimukset ovat usein *estimoituja* eli toteutuksen vaatima työmäärä on arvioitu
 - ▶ Työmääräarviot tekee kehittäjätiimi
- ▶ Scrum ei määrittele missä muodossa backlog ja siinä olevat vaatimukset esitetään
 - ▶ nykyään käytetään usein *user story* -formaattia

Product owner

Product owner

- ▶ Baclogista vastaa *product owner* eli tuotteen omistaja
 - ▶ päättää mitä baclogille otetaan
 - ▶ priorisoi backlogin

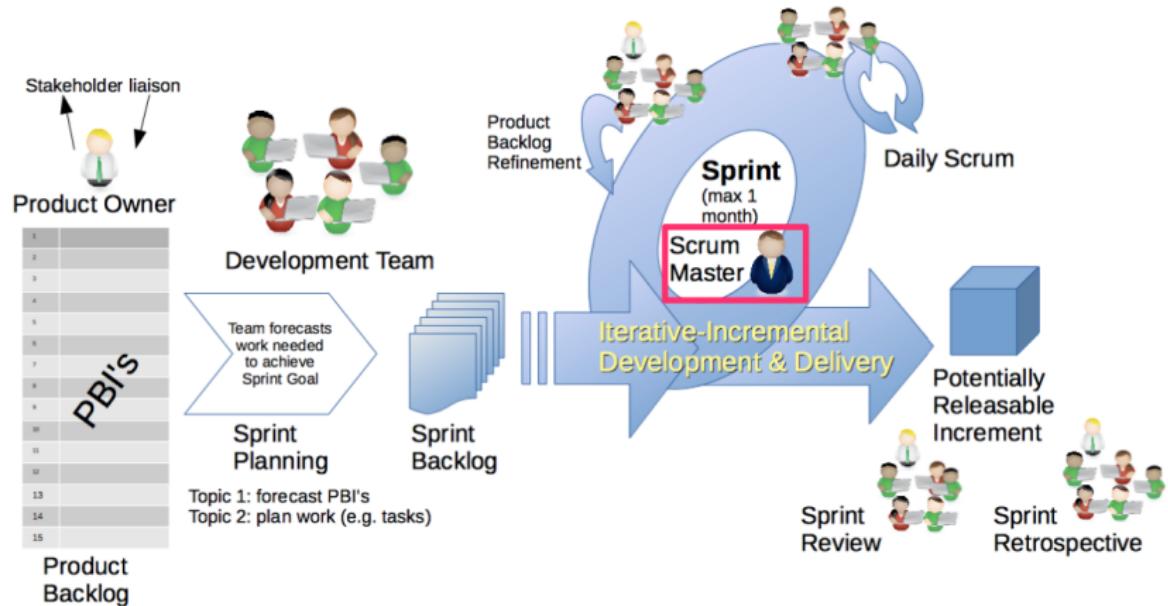
Product owner

- ▶ Baclogista vastaa *product owner* eli tuotteen omistaja
 - ▶ päättää mitä baclogille otetaan
 - ▶ priorisoi backlogin
- ▶ Product owner on yksittäinen henkilö
 - ▶ Priorisointiin voi toki olla vaikuttamassa useampikin henkilö
 - ▶ Product owner tekee lopulliset päätökset prioriteettien suhteen

Product owner

- ▶ Baclogista vastaa *product owner* eli tuotteen omistaja
 - ▶ päättää mitä baclogille otetaan
 - ▶ priorisoi backlogin
- ▶ Product owner on yksittäinen henkilö
 - ▶ Priorisointiin voi toki olla vaikuttamassa useampikin henkilö
 - ▶ Product owner tekee lopulliset päätökset prioriteettien suhteen
- ▶ Product owner on vastuussa backlogista
 - ▶ Varmistaa että kehittäjät iimi ymmärtää toteutettavaksi valitut vaatimukset
 - ▶ Priorisoi vaatimukset maksimoiden asiakkaan tuotteesta saaman hyödyn/arvon

Scrum master

Scrum master

- ▶ Tiimeillä on *scrum master*, eli henkilö joka huolehtii siitä että ohjelmistokehitys etenee sujuvasti

Scrum master

- ▶ Tiimeillä on *scrum master*, eli henkilö joka huolehtii siitä että ohjelmistokehitys etenee sujuvasti
- ▶ Ei perinteinen projektipäällikkö vaan *servant-leader*
 - ▶ järjestää Scrumiin liittyvät palaverit
 - ▶ huolehtii että Scrumia noudatetaan järkeväällä tavalla
 - ▶ opastaa hyvien käytänteiden noudattamisessa
 - ▶ rohkaisee ja auttaa tiimiä itseorganisoitumisessa

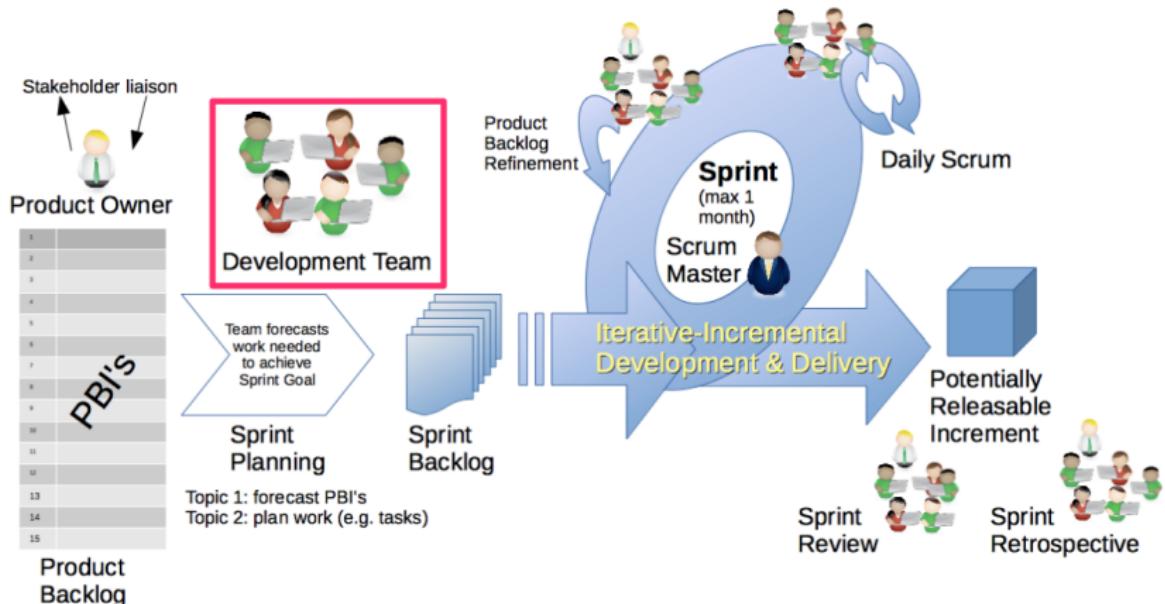
Scrum master

- ▶ Tiimeillä on *scrum master*, eli henkilö joka huolehtii siitä että ohjelmistokehitys etenee sujuvasti
- ▶ Ei perinteinen projektipäällikkö vaan *servant-leader*
 - ▶ järjestää Scrumiin liittyvät palaverit
 - ▶ huolehtii että Scrumia noudatetaan järkevällä tavalla
 - ▶ opastaa hyvien käytänteiden noudattamisessa
 - ▶ rohkaisee ja auttaa tiimiä itseorganisoitumisessa
- ▶ Pyrkii poistamaan kehitystyön **esteitä**
 - ▶ voi olla tiimistä riippumaton asia, jonka poistamiseksi scrum master joutuu neuvottelemaan yrityksen hallinnon kanssa
 - ▶ voi liittyä ryhmän työtapoihin, tällöin scrum master opastaa ryhmää toimimaan siten, että este poistuu

Scrum master

- ▶ Tiimeillä on *scrum master*, eli henkilö joka huolehtii siitä että ohjelmistokehitys etenee sujuvasti
- ▶ Ei perinteinen projektipäällikkö vaan *servant-leader*
 - ▶ järjestää Scrumiin liittyvät palaverit
 - ▶ huolehtii että Scrumia noudatetaan järkevällä tavalla
 - ▶ opastaa hyvien käytänteiden noudattamisessa
 - ▶ rohkaisee ja auttaa tiimiä itseorganisoitumisessa
- ▶ Pyrkii poistamaan kehitystyön **esteitä**
 - ▶ voi olla tiimistä riippumaton asia, jonka poistamiseksi scrum master joutuu neuvottelemaan yrityksen hallinnon kanssa
 - ▶ voi liittyä ryhmän työtapoihin, tällöin scrum master opastaa ryhmää toimimaan siten, että este poistuu
- ▶ Scrum master tekee kaikkensa, jotta tiimillä olisi optimaaliset olosuhteet kehittää tuotetta

Kehittäjätöimi

Kehittäjätiimi

- ▶ Kehittäjätiimi koostuu noin 3-9:stä henkilöstä, kaikista käytetään nimikettä developer
 - ▶ vaikka kaikilla nimike developer, voivat jotkut tiimin jäsenistä olla erikoistuneet omaan osa-alueeseensa

Kehittäjätiimi

- ▶ Kehittäjätiimi koostuu noin 3-9:stä henkilöstä, kaikista käytetään nimikettä developer
 - ▶ vaikka kaikilla nimike developer, voivat jotkut tiimin jäsenistä olla erikoistuneet omaan osa-alueeseensa
- ▶ koko tiimi kantaa aina yhteisen vastuun kehitystyöstä

Kehittäjätiimi

- ▶ Kehittäjätiimi koostuu noin 3-9:stä henkilöstä, kaikista käytetään nimikettä developer
 - ▶ vaikka kaikilla nimike developer, voivat jotkut tiimin jäsenistä olla erikoistuneet omaan osa-alueeseensa
- ▶ koko tiimi kantaa aina yhteisen vastuun kehitystyöstä
- ▶ Oletuksena on että tiimin jäsenet työskentelevät tiimissä 100%:lla työajalla

Kehittäjätiimi

- ▶ Kehittäjätiimi koostuu noin 3-9:stä henkilöstä, kaikista käytetään nimikettä developer
 - ▶ vaikka kaikilla nimike developer, voivat jotkut tiimin jäsenistä olla erikoistuneet omaan osa-alueeseensa
- ▶ koko tiimi kantaa aina yhteisen vastuun kehitystyöstä
- ▶ Oletuksena on että tiimin jäsenet työskentelevät tiimissä 100%:lla työajalla
- ▶ Tiimin tulee oletusarvoisesti työskennellä samassa paikassa, mieluiten yhteisessä tiimille varatuissa avokonttorissa
 - ▶ COVID ja sen jälkeinen hybridityöskentely aiheuttaneet haasteita...

Kehittäjätiiimi

- ▶ Tiiimi on *cross-functional*, eli sen tulisi sisältää kaikki tarvittava osaaminen järjestelmän suunnitteluun, toteuttamiseen ja testaamiseen

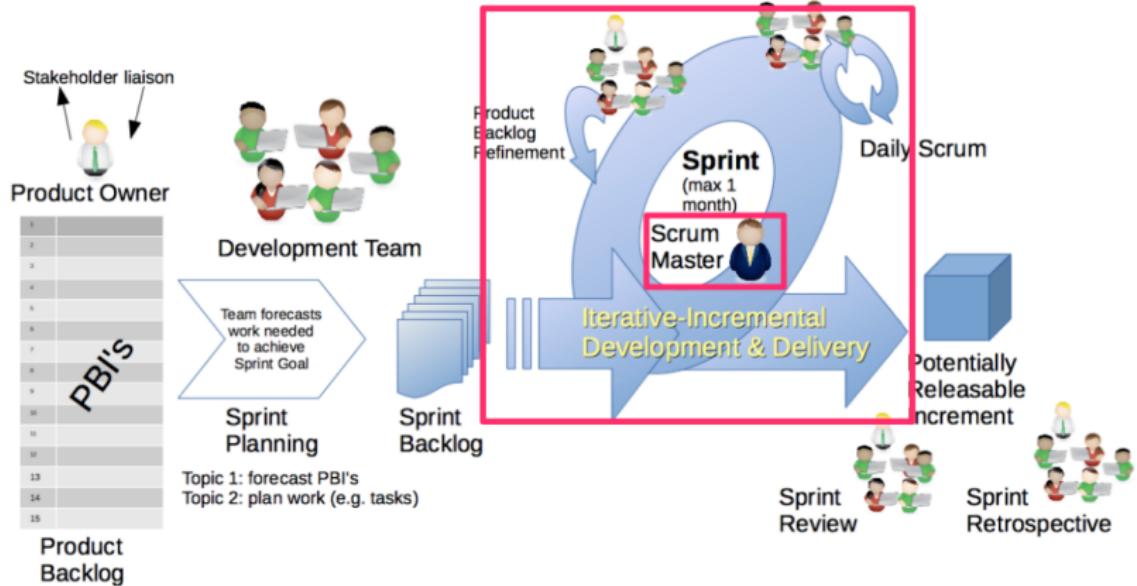
Kehittäjätiimi

- ▶ Tiimi on *cross-functional*, eli sen tulisi sisältää kaikki tarvittava osaaminen järjestelmän suunnittelun, toteuttamiseen ja testaamiseen
- ▶ Kehitystiimiä ei johdeta ulkopuolelta
 - ▶ päättää mihin tavoitteisiin se kussakin sprintissä sitoutuu, eli miten paljon vaatimuksia backlogilta valitaan sprintiin
 - ▶ päättää myös (tiettyjen reunaehojen puitteissa) itse miten se sprintin tavoiteen toteuttaa

Kehittäjätiimi

- ▶ Tiimi on *cross-functional*, eli sen tulisi sisältää kaikki tarvittava osaaminen järjestelmän suunnittelun, toteuttamiseen ja testaamiseen
- ▶ Kehitystiimiä ei johdeta ulkopuolelta
 - ▶ päättää mihin tavoitteisiin se kussakin sprintissä sitoutuu, eli miten paljon vaatimuksia backlogilta valitaan sprintiin
 - ▶ päättää myös (tiettyjen reunaehojen puitteissa) itse miten se sprintin tavoiteen toteuttaa
- ▶ Tiimi on siis *itseorganisoituva* (self organizing)

Sprintti

Sprintti

- ▶ Scrumissa kehitystyö siis jakautuu 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin eli sprintteihin
- ▶ Sprintti on *time-boxed*, sitä ei missään olosuhteissa pidennetä

Sprintti

- ▶ Scrumissa kehitystyö siis jakautuu 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin eli sprintteihin
- ▶ Sprintti on *time-boxed*, sitä ei missään olosuhteissa pidennetä
- ▶ Jokaisen sprintin alussa tiimi valitsee projektin backlogista sprintin aikana toteutettavat vaatimukset
 - ▶ Backlog on priorisoitu ja vaatimukset valitaan aina priorisoidun listan kärjestä
 - ▶ Product ownerin asettama prioriteettijärjestys määräää missä missä *järjestyksessä* asioita toteutetaan

Sprintti

- ▶ Scrumissa kehitystyö siis jakautuu 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin eli sprintteihin
- ▶ Sprintti on *time-boxed*, sitä ei missään olosuhteissa pidennetä
- ▶ Jokaisen sprintin alussa tiimi valitsee projektin backlogista sprintin aikana toteutettavat vaatimukset
 - ▶ Backlog on priorisoitu ja vaatimukset valitaan aina priorisoidun listan kärjestä
 - ▶ Product ownerin asettama prioriteettijärjestys määräää missä missä *järjestyksessä* asioita toteutetaan
- ▶ Tiimi valitsee sprinttiin ainoastaan sen verran toteutettavaa minkä valmistumiseen se uskoo kykenevänsä sitoutumaan

Sprintti

- ▶ Scrumissa kehitystyö siis jakautuu 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin eli sprintteihin
- ▶ Sprintti on *time-boxed*, sitä ei missään olosuhteissa pidennetä
- ▶ Jokaisen sprintin alussa tiimi valitsee projektin backlogista sprintin aikana toteutettavat vaatimukset
 - ▶ Backlog on priorisoitu ja vaatimukset valitaan aina priorisoidun listan kärjestä
 - ▶ Product ownerin asettama prioriteettijärjestys määräää missä missä *järjestyksessä* asioita toteutetaan
- ▶ Tiimi valitsee sprinttiin ainoastaan sen verran toteutettavaa minkä valmistumiseen se uskoo kykenevänsä sitoutumaan
- ▶ Sprintin aikana scrum-tiimi toteuttaa *itseorganisoidusti* sprinttiin valitut ohjelmiston ominaisuudet
- ▶ Sprintin aikana tiimille ei esitetä uusia vaatimuksia

Sprintti

- ▶ Scrumissa kehitystyö siis jakautuu 1-4 viikon mittaisiin iteraatioihin eli sprintteihin
- ▶ Sprintti on *time-boxed*, sitä ei missään olosuhteissa pidennetä
- ▶ Jokaisen sprintin alussa tiimi valitsee projektin backlogista sprintin aikana toteutettavat vaatimukset
 - ▶ Backlog on priorisoitu ja vaatimukset valitaan aina priorisoidun listan kärjestä
 - ▶ Product ownerin asettama prioriteettijärjestys määräää missä missä *järjestyksessä* asioita toteutetaan
- ▶ Tiimi valitsee sprinttiin ainoastaan sen verran toteutettavaa minkä valmistumiseen se uskoo kykenevänsä sitoutumaan
- ▶ Sprintin aikana scrum-tiimi toteuttaa *itseorganisoidusti* sprinttiin valitut ohjelmiston ominaisuudet
- ▶ Sprintin aikana tiimille ei esitetä uusia vaatimuksia
- ▶ Sprintin lopuksi tuotteesta on oltava olemassa *toimiva versio* (potentially shippable product increment)

TAUKO

Definition of done

- ▶ Jokaisessa sprintissä lopputuloksena **toimiva, valmiaksi tehty osa ohjelmistoa**

Definition of done

- ▶ Jokaisessa sprintissä lopputuloksena **toimiva, valmiaksi tehty osa ohjelmistoa**
- ▶ Scrumissa määritellään projektitasolla *definition of done*: mitä tarkoittaa, että jokin vaatimus on toteutettu valmiiksi

Definition of done

- ▶ Jokaisessa sprintissä lopputulosena **toimiva, valmiaksi tehty osa ohjelmistoa**
- ▶ Scrumissa määritellään projektitasolla *definition of done*: mitä tarkoittaa, että jokin vaatimus on toteutettu valmiiksi
- ▶ Määritellään yleensä tarkoittamaan sitä, että vaatimus on
 - ▶ *analysoitu, suunniteltu, ohjelmoitu, testattu, testaus automatisoitu, dokumentoitu, integroitu muuhun ohjelmistoon ja viety tuotantoymäristöön*

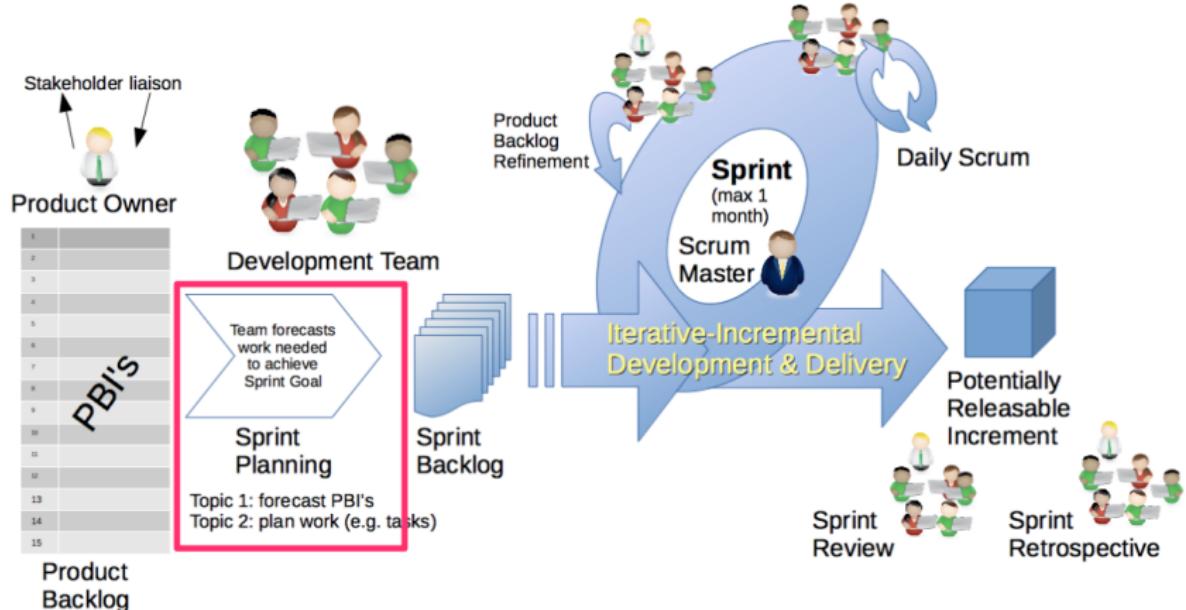
Definition of done

- ▶ Jokaisessa sprintissä lopputuloksena **toimiva, valmiaksi tehty osa ohjelmistoa**
- ▶ Scrumissa määritellään projektitasolla *definition of done*: mitä tarkoittaa, että jokin vaatimus on toteutettu valmiiksi
- ▶ Määritellään yleensä tarkoittamaan sitä, että vaatimus on
 - ▶ *analysoitu, suunniteltu, ohjelmoitu, testattu, testaus automatisoitu, dokumentoitu, integroitu muuhun ohjelmistoon ja viety tuotantoymäristöön*
- ▶ Jos Sprintissä on toteutettu joitain vaatimuksia puutteellisesti DoD:in kannalta, niitä ei tule raportoida valmiina

Definition of done

- ▶ Jokaisessa sprintissä lopputulosena **toimiva, valmiaksi tehty osa ohjelmistoa**
- ▶ Scrumissa määritellään projektitasolla *definition of done*: mitä tarkoittaa, että jokin vaatimus on toteutettu valmiiksi
- ▶ Määritellään yleensä tarkoittamaan sitä, että vaatimus on
 - ▶ *analysoitu, suunniteltu, ohjelmoitu, testattu, testaus automatisoitu, dokumentoitu, integroitu muuhun ohjelmistoon ja viety tuotantoymäristöön*
- ▶ Jos Sprintissä on toteutettu joitain vaatimuksia puutteellisesti DoD:in kannalta, niitä ei tule raportoida valmiina
- ▶ Jos sprintin aikana osoittautuu että tiimi ei ehdi toteuttamaan kaikkia vaatimuksia *laadusta ei tingitää*
 - ▶ osa vaatimuksista jätetään seuraavaan sprinttiin

Sprintin suunnittelu

Sprintin suunnittelu

- ▶ Ennen jokaista sprinttiä järjestetään sprintin *suunnittelukokous*
- ▶ Kokouksella kaksi tavoitetta, Scrumin sanoin *aiheetta*

Sprintin suunnittelu

- ▶ Ennen jokaista sprinttiä järjestetään sprintin *suunnittelukokous*
- ▶ Kokouksella kaksi tavoitetta, Scrumin sanoin *aiheetta*
- ▶ Ensimmäisen aihe on selvittää **mitä** sprintin aikana tehdään
 - ▶ Product owner esittelee product backlogin kärjessä olevat vaatimukset
 - ▶ Tiimin tulee olla selvillä siitä, mitä vaatimuksilla tarkoitetaan
 - ▶ Tiimi arvioi kuinka monta backlogin vaatimuksista se kykenee sprintin aikana toteuttamaan

Sprintin suunnittelu

- ▶ Suunnittelukokouksen toisena aiheena on selvittää **miten** sprintin tavoitteet saavutetaan

Sprintin suunnittelu

- ▶ Suunnittelukokouksen toisena aiheena on selvittää **miten** sprintin tavoitteet saavutetaan
- ▶ Tämä yleensä edellyttää että tiimi suunnittelee toteutettavaksi valitut vaatimukset tarvittavalla tasolla
 - ▶ Aikaansaannoksesta on usein lista teknisistä *tehtävistä* (task), jotka sprintin aikana on toteutettava

Sprintin suunnittelu

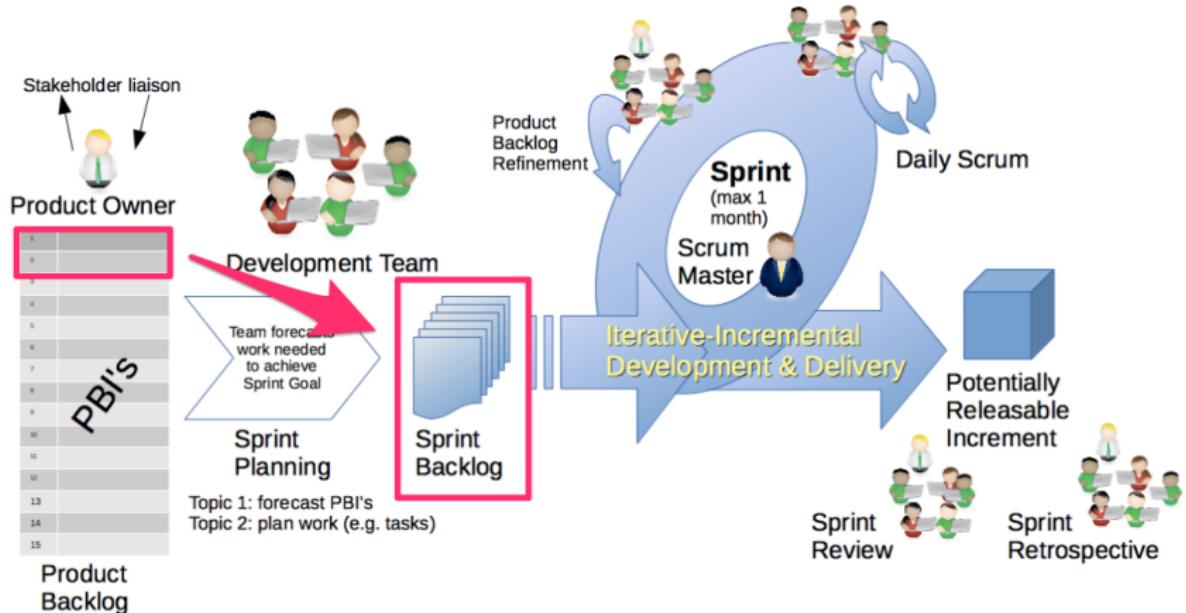
- ▶ Suunnittelukokouksen toisena aiheena on selvittää **miten** sprintin tavoitteet saavutetaan
- ▶ Tämä yleensä edellyttää että tiimi suunnittelee toteutettavaksi valitut vaatimukset tarvittavalla tasolla
 - ▶ Aikaansaannoksesta on usein lista teknisistä *tehtävistä* (task), jotka sprintin aikana on toteutettava
- ▶ Suunnittelun aikana identifioidut tehtävät kirjataan *sprintin backlogiin* eli sprintin tehtävälistaan

Sprintin suunnittelu

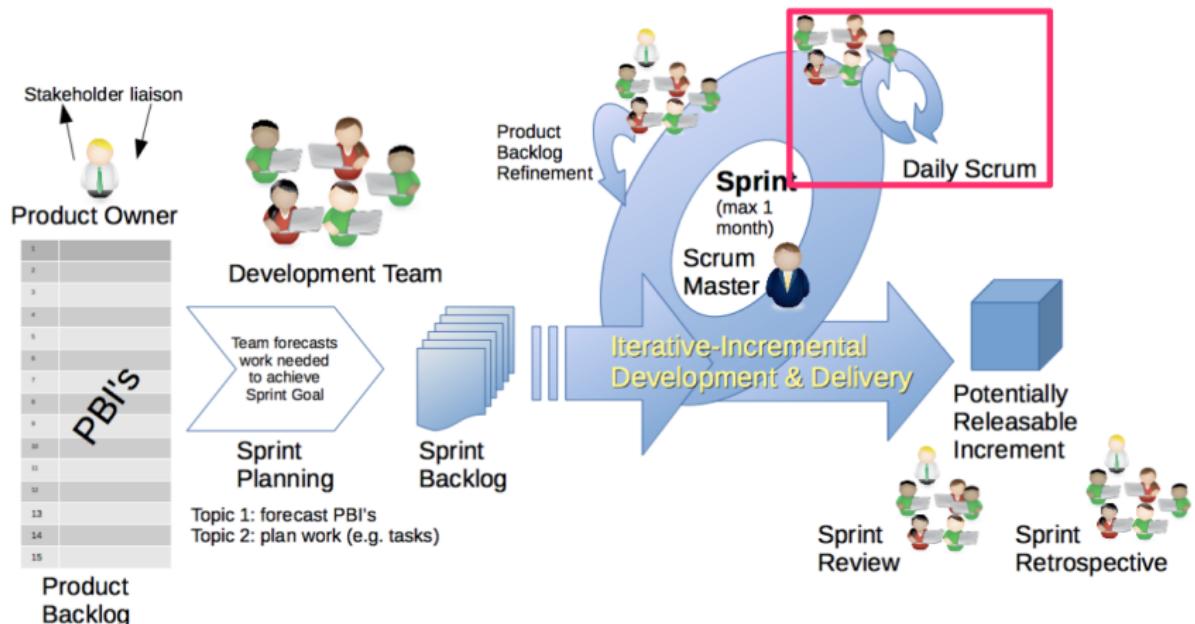
- ▶ Suunnittelukokouksen toisena aiheena on selvittää **miten** sprintin tavoitteet saavutetaan
- ▶ Tämä yleensä edellyttää että tiimi suunnittelee toteutettavaksi valitut vaatimukset tarvittavalla tasolla
 - ▶ Aikaansaannoksesta on usein lista teknisistä *tehtävistä* (task), jotka sprintin aikana on toteutettava
- ▶ Suunnittelun aikana identifioidut tehtävät kirjataan *sprintin backlogiin* eli sprintin tehtävälistaan

Palaamme sprintin suunnitteluun tarkemmin ja konkreettisten esimerkkien kanssa ensi viikolla

Sprintin suunnittelu: *product backlogilta sprint backlogille*

Daily scrum – päiväpalaveri

Daily scrum – päiväpalaveri

- ▶ Jokainen päivä sprintin aikana aloitetaan *daily scrumilla* eli korkeintaan 15 minuutin mittaisella palaverilla
 - ▶ Aina samaan aikaan, samassa paikassa, kaikkien kehittäjien oltava paikalla

Daily scrum – päiväpalaveri

- ▶ Jokainen päivä sprintin aikana aloitetaan *daily scrumilla* eli korkeintaan 15 minuutin mittaisella palaverilla
 - ▶ Aina samaan aikaan, samassa paikassa, kaikkien kehittäjien oltava paikalla
- ▶ Jokainen tiimin jäsen vastaa vuorollaan kolmeen kysymykseen
 - ▶ Mitä sain aikaan edellisen tapaamisen jälkeen?
 - ▶ Mitä aion saada aikaan ennen seuraavaa tapaamista?
 - ▶ Mitä esteitä etenemiselläni on?

Daily scrum – päiväpalaveri

- ▶ Jokainen päivä sprintin aikana aloitetaan *daily scrumilla* eli korkeintaan 15 minuutin mittaisella palaverilla
 - ▶ Aina samaan aikaan, samassa paikassa, kaikkien kehittäjien oltava paikalla
- ▶ Jokainen tiimin jäsen vastaa vuorollaan kolmeen kysymykseen
 - ▶ Mitä sain aikaan edellisen tapaamisen jälkeen?
 - ▶ Mitä aion saada aikaan ennen seuraavaa tapaamista?
 - ▶ Mitä esteitä etenemiselläni on?
- ▶ Kuka tahansa saa olla seuraamassa daily scrumia, mutta vain tiimin jäsenillä on puheoikeus

Daily scrum – päiväpalaveri

- ▶ Jokainen päivä sprintin aikana aloitetaan *daily scrumilla* eli korkeintaan 15 minuutin mittaisella palaverilla
 - ▶ Aina samaan aikaan, samassa paikassa, kaikkien kehittäjien oltava paikalla
- ▶ Jokainen tiimin jäsen vastaa vuorollaan kolmeen kysymykseen
 - ▶ Mitä sain aikaan edellisen tapaamisen jälkeen?
 - ▶ Mitä aion saada aikaan ennen seuraavaa tapaamista?
 - ▶ Mitä esteitä etenemiselläni on?
- ▶ Kuka tahansa saa olla seuraamassa daily scrumia, mutta vain tiimin jäsenillä on puheoikeus
- ▶ Palaverin on tarkoitustulo olla lyhyt, muu keskustelu ei sallittua
- ▶ Jos jollakin on ongelmia, scrum master keskustelee asianomaisen kanssa daily scrumin jälkeen

Daily scrum – päiväpalaveri

- ▶ Jokainen päivä sprintin aikana aloitetaan *daily scrumilla* eli korkeintaan 15 minuutin mittaisella palaverilla
 - ▶ Aina samaan aikaan, samassa paikassa, kaikkien kehittäjien oltava paikalla
- ▶ Jokainen tiimin jäsen vastaa vuorollaan kolmeen kysymykseen
 - ▶ Mitä sain aikaan edellisen tapaamisen jälkeen?
 - ▶ Mitä aion saada aikaan ennen seuraavaa tapaamista?
 - ▶ Mitä esteitä etenemiselläni on?
- ▶ Kuka tahansa saa olla seuraamassa daily scrumia, mutta vain tiimin jäsenillä on puheoikeus
- ▶ Palaverin on tarkoitus olla lyhyt, muu keskustelu ei sallittua
- ▶ Jos jollakin on ongelmia, scrum master keskustelee asianomaisen kanssa daily scrumin jälkeen
- ▶ Jos muuhun palaverointiin tarvetta, tulee palaverit järjestää daily scrumista erillään

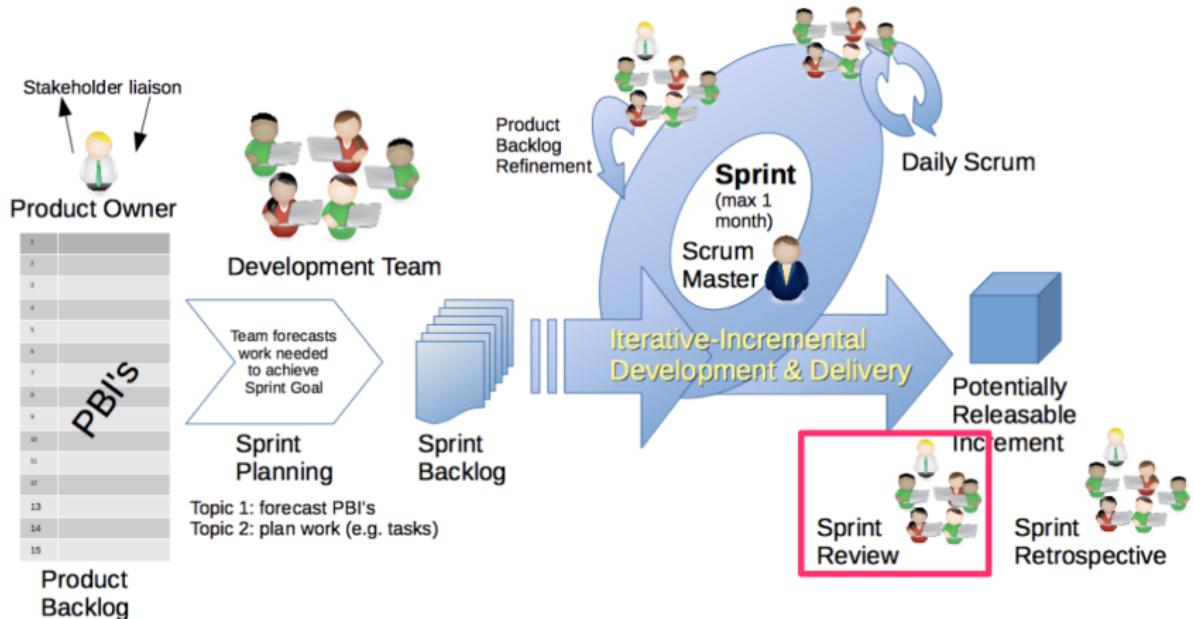
Daily scrum – päiväpalaveri vuodesta 2020 eteenpäin

- ▶ The purpose of the Daily Scrum is to inspect progress toward the Sprint Goal
 - ▶ and adapt the Sprint Backlog as necessary, adjusting the upcoming planned work

Daily scrum – päiväpalaveri vuodesta 2020 eteenpäin

- ▶ The purpose of the Daily Scrum is to inspect progress toward the Sprint Goal
 - ▶ and adapt the Sprint Backlog as necessary, adjusting the upcoming planned work
- ▶ The Developers can select whatever structure and techniques they want
 - ▶ as long as their Daily Scrum focuses on progress toward the Sprint Goal
 - ▶ and produces an actionable plan for the next day of work

Sprintin katselmointi

Sprintin katselmointi

- ▶ Sprintin päättäeksi järjestetään *sprint review* eli katselmointi
- ▶ Katselmointiin voi osallistua kuka tahansa

Sprintin katselointi

- ▶ Sprintin päättäeksi järjestetään *sprint review* eli katselointi
- ▶ Katselointiin voi osallistua kuka tahansa
- ▶ Tiimi esittelee sprintin aikaansaannoksia
 - ▶ tarkastellaan/demotaan toteutettua toimivaa ohjelmistoa

Sprintin katselointi

- ▶ Sprintin päättäeksi järjestetään *sprint review* eli katselointi
- ▶ Katselointiin voi osallistua kuka tahansa
- ▶ Tiimi esittelee sprintin aikaansaannoksia
 - ▶ tarkastellaan/demotaan toteutettua toimivaa ohjelmistoa
- ▶ Scrum master huolehtii, että ainostaan definition of doneen mukaisesti toteutetut vaatimukset demotaan

Sprintin katselointi

- ▶ Sprintin päättäeksi järjestetään *sprint review* eli katselointi
- ▶ Katselointiin voi osallistua kuka tahansa
- ▶ Tiimi esittelee sprintin aikaansaannoksia
 - ▶ tarkastellaan/demotaan toteutettua toimivaa ohjelmistoa
- ▶ Scrum master huolehtii, että ainostaan definition of doneen mukaisesti toteutetut vaatimukset demotaan
- ▶ Product owner varmistaa, mitkä vaatimuksista toteutettiin hyväksyttävällä tavalla
- ▶ Ne vaatimukset joita ei hyväksytä toteutetuksi siirretään takaisin product backlogiin

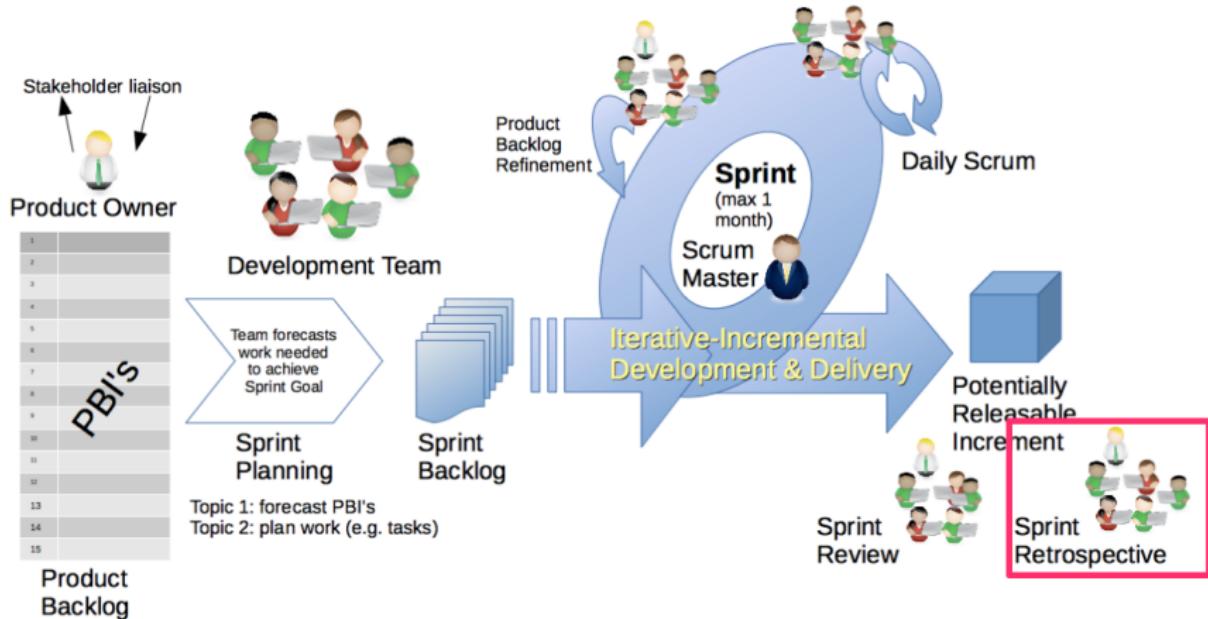
Sprintin katselointi

- ▶ Katselmoinnin aikana kuka tahansa saa antaa palautetta tuotteesta ja esim. ehdottaa uusia vaatimuksia lisättäväksi product backlogiin

Sprintin katselointi

- ▶ Katselmoinnin aikana kuka tahansa saa antaa palautetta tuotteesta ja esim. ehdottaa uusia vaatimuksia lisättäväksi product backlogiin
- ▶ Katselointi aiheuttaa usein myös tarpeen product backlogin uudelleenpriorisoimiseen

Retrospektiivi

Retrospektiivi

- ▶ *Retrospektiivi* on sprintin katselmoinnin ja seuraavan sprintin alun välissä pidettävä palaveri, jonka aikana tiimi tarkastelee omaa työskentelyprosessiaan

Retrospektiivi

- ▶ *Retrospektiivi* on sprintin katselmoinnin ja seuraavan sprintin alun välissä pidettävä palaveri, jonka aikana tiimi tarkastelee omaa työskentelyprosessiaan
- ▶ Identifioidaan mikä meni hyvin ja missä asioissa on parantamisen varaa

Retrospektiivi

- ▶ *Retrospektiivi* on sprintin katselmoinnin ja seuraavan sprintin alun välissä pidettävä palaveri, jonka aikana tiimi tarkastelee omaa työskentelyprosessiaan
- ▶ Identifioidaan mikä meni hyvin ja missä asioissa on parantamisen varaa
- ▶ Mietitään ratkaisuja ongelmakohtiin, joita pyritään korjaamaan seuraavan sprintin aikana

Retrospektiivi

Transparency - inspect - adapt

- ▶ Scrumin taustaperiaatteet ovat
 - ▶ *läpinäkyvyys* (transparency)
 - ▶ *tarkkailu* (inspection)
 - ▶ *mukauttaminen* (adaption)

Transparency - inspect - adapt

- ▶ Scrumin taustaperiaatteet ovat
 - ▶ *läpinäkyvyys* (transparency)
 - ▶ *tarkkailu* (inspection)
 - ▶ *mukauttaminen* (adaption)
- ▶ Asioiden läpinäkyvyys mahdollistaa niiden jatkuvan tarkkailun
- ▶ ja sen seurauksena toimintatapoja ja kehitettävää tuotetta on mahdollista mukauttaa

Transparency - inspect - adapt

- ▶ Scrumin taustaperiaatteet ovat
 - ▶ *läpinäkyvyys* (transparency)
 - ▶ *tarkkailu* (inspection)
 - ▶ *mukauttaminen* (adaption)
- ▶ Asioiden läpinäkyvyys mahdollistaa niiden jatkuvan tarkkailun
- ▶ ja sen seurauksena toimintatapoja ja kehitettävää tuotetta on mahdollista mukauttaa
- ▶ Läpinäkyvyys: backlogit, daily scrum, definition of done, sprintin katselointi, product increment...

Transparency - inspect - adapt

- ▶ Scrumin taustaperiaatteet ovat
 - ▶ *läpinäkyvyys* (transparency)
 - ▶ *tarkkailu* (inspection)
 - ▶ *mukauttaminen* (adaption)
- ▶ Asioiden läpinäkyvyys mahdollistaa niiden jatkuvan tarkkailun
- ▶ ja sen seurauksena toimintatapoja ja kehitettävää tuotetta on mahdollista mukauttaa
- ▶ Läpinäkyvyys: backlogit, daily scrum, definition of done, sprintin katselointi, product increment...
- ▶ Lyhyt kehityssykli mahdollistaa sekä tuotteen että toimintatapojen nopean inkrementaalisen parantamisen
 - ▶ backlogia uudelleenpriorisoidaan ja muokataan palautteen sekä opitun perusteella
 - ▶ retrospektiivi kannustaa tiimiä jatkuvasti parantamaan työprosessiaan

Scrumin arvot

- ▶ Scrum sisältää joukon *arvoja* joiden noudattamista se pitää oleellisena: *commitment, focus, courage, respect*

Scrumin arvot

- ▶ Scrum sisältää joukon *arvoja* joiden noudattamista se pitää oleellisena: *commitment, focus, courage, respect*
- ▶ tiimin tulee olla *sitoutunut* (commitment) yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Scrumin arvot

- ▶ Scrum sisältää joukon *arvoja* joiden noudattamista se pitää oleellisena: *commitment, focus, courage, respect*
- ▶ tiimin tulee olla *sitoutunut* (commitment) yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- ▶ ja *fokusoitua* (focus) oikeiden asioiden tekemiseen

Scrumin arvot

- ▶ Scrum sisältää joukon *arvoja* joiden noudattamista se pitää oleellisena: *commitment, focus, courage, respect*
- ▶ tiimin tulee olla *sitoutunut* (commitment) yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- ▶ ja *fokusoitua* (focus) oikeiden asioiden tekemiseen
- ▶ tulee olla *rohkeutta* (courage) tehdä päätöksiä ja kohdata myös vaikeimpia asioita
 - ▶ tulee olla avoimia sekä onnistumisten että ongelmien suhteen

Scrumin arvot

- ▶ Scrum sisältää joukon *arvoja* joiden noudattamista se pitää oleellisena: *commitment, focus, courage, respect*
- ▶ tiimin tulee olla *sitoutunut* (commitment) yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- ▶ ja *fokusoitua* (focus) oikeiden asioiden tekemiseen
- ▶ tulee olla *rohkeutta* (courage) tehdä päätöksiä ja kohdata myös vaikeimpia asioita
 - ▶ tulee olla avoimia sekä onnistumisten että ongelmien suhteen
- ▶ oleellista on *kunnioittaa* (respect) koko ajan kaikkia kehitystiimin jäseniä sekä ohjelmiston sidosryhmiä

Scrumin tehokas soveltaminen

- ▶ Jotta Scrum toimisi *tehokkaasti*, tarvitaan sen soveltamiseen sopiva asenne ja orientaatio, eli on noudatettava Scrumin arvoja

Scrumin tehokas soveltaminen

- ▶ Jotta Scrum toimisi *tehokkaasti*, tarvitaan sen soveltamiseen sopiva asenne ja orientaatio, eli on noudatettava Scrumin arvoja
- ▶ Scrumin tekemisen ei ole tarkoitus olla ainoastaan pelisääntöjen orjallista noudattamista

Scrumin tehokas soveltaminen

- ▶ Jotta Scrum toimisi *tehokkaasti*, tarvitaan sen soveltamiseen sopiva asenne ja orientaatio, eli on noudatettava Scrumin arvoja
- ▶ Scrumin tekemisen ei ole tarkoitus olla ainoastaan pelisäännöjen orjallista noudattamista
- ▶ Scrumin inspect-and-adapt (tarkkaile ja mukauta) -luonne ohjaa siihen, **tiimien on koko ajan mukautettava toimintaansa**

Scrumin tehokas soveltaminen

- ▶ Jotta Scrum toimisi *tehokkaasti*, tarvitaan sen soveltamiseen sopiva asenne ja orientaatio, eli on noudatettava Scrumin arvoja
- ▶ Scrumin tekemisen ei ole tarkoitus olla ainoastaan pelisäännöjen orjallista noudattamista
- ▶ Scrumin inspect-and-adapt (tarkkaile ja mukauta) -luonne ohjaa siihen, **tiimien on koko ajan mukautettava toimintaansa**
- ▶ *Tiimien optimaalisen toiminnan kannalta on joskus parempi toimia jopa joidenkin Scrumin ohjeiden vastaisesti*

Scrumin ongelmat

- ▶ Scrum on osoittautunut monin paikoin paremmaksi tavaksi ohjelmistojen tuottamiseen kuin vesiputoousmalli

Scrumin ongelmat

- ▶ Scrum on osoittautunut monin paikoin paremmaksi tavaksi ohjelmistojen tuottamiseen kuin vesiputoousmalli
- ▶ Yleinen ratkaisu ohjelmistotuotannon ongelmiin se ei ole
 - ▶ Scrumin käytön yleistyessä myös epäonnistuneiden Scrum-projektien määrä kasvaa

Scrumin ongelmat

- ▶ Scrum on osoittautunut monin paikoin paremmaksi tavaksi ohjelmistojen tuottamiseen kuin vesiputoousmalli
- ▶ Yleinen ratkaisu ohjelmistotuotannon ongelmien se ei ole
 - ▶ Scrumin käytön yleistyessä myös epäonnistuneiden Scrum-projektien määrä kasvaa
- ▶ Yksi ongelista on ns. **scrumbut**
 - ▶ We use Scrum, **but** having a Daily Scrum every day is too much overhead, so we only have one per week.
 - ▶ We use Scrum, **but** retrospectives are a waste of time, so we don't do them.
 - ▶ We use Scrum, **but** we can't build a piece of functionality in two weeks, so our Sprints are 3 months long

Scrumin ongelmat

- ▶ Scrum on osoittautunut monin paikoin paremmaksi tavaksi ohjelmistojen tuottamiseen kuin vesiputoousmalli
- ▶ Yleinen ratkaisu ohjelmistotuotannon ongelmien se ei ole
 - ▶ Scrumin käytön yleistyessä myös epäonnistuneiden Scrum-projektien määrä kasvaa
- ▶ Yksi ongelmista on ns. **scrumbut**
 - ▶ We use Scrum, **but** having a Daily Scrum every day is too much overhead, so we only have one per week.
 - ▶ We use Scrum, **but** retrospectives are a waste of time, so we don't do them.
 - ▶ We use Scrum, **but** we can't build a piece of functionality in two weeks, so our Sprints are 3 months long
- ▶ Transparency-inspect-adapt voi vaarantua

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing
- ▶ Certification in CSM

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing
- ▶ Certification in CSM
- ▶ Scrum Master sometimes turns into Project Manager

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing
- ▶ Certification in CSM
- ▶ Scrum Master sometimes turns into Project Manager
- ▶ Scrum over-emphasizes the role of the team as self-managing

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing
- ▶ Certification in CSM
- ▶ Scrum Master sometimes turns into Project Manager
- ▶ Scrum over-emphasizes the role of the team as self-managing
- ▶ Scrum and agile have little to say about how to scale

Scrumin ongelmia Robert Martinin listaamina

- ▶ No Technical Practices
- ▶ Automated Testing
- ▶ Certification in CSM
- ▶ Scrum Master sometimes turns into Project Manager
- ▶ Scrum over-emphasizes the role of the team as self-managing
- ▶ Scrum and agile have little to say about how to scale
- ▶ Insufficient guidance regarding the Product Backlog

Waterscrumfall

- ▶ Yleisesti raportoitu ongelma ketterään ohjelmistokehitykseen siirryttääessä on se, että muu organisaatio jää ennalleen

Waterscrumfall

- ▶ Yleisesti raportoitu ongelma ketterään ohjelmistokehitykseen siirryttääessä on se, että muu organisaatio jää ennalleen
- ▶ Waterscrumfall
 - ▶ ohjelmistokehitys tapahtuu Scrumia mukailien
 - ▶ budjetointi, vaatimusten hallinta sekä tuotantoonvienti etenevät edelleen vanhoja kontrolloituja prosesseja noudattaen

Waterscrumfall

- ▶ Yleisesti raportoitu ongelma ketterään ohjelmistokehitykseen siirryttääessä on se, että muu organisaatio jää ennalleen
- ▶ Waterscrumfall
 - ▶ ohjelmistokehitys tapahtuu Scrumia mukailien
 - ▶ budjetointi, vaatimusten hallinta sekä tuotantoonvienti etenevät edelleen vanhoja kontrolloituja prosesseja noudattaen
- ▶ Päätetään alustava Scrumiin tutustumisemme menetelmän kehittäjien sanoihin:

Scrum is easy to understand but extremely difficult to master